

Belönade riksspelmän

Torsdagen den 31.10.91 **SN**

Elna och Axel Andersson, riksspelmän i Nyköping, får årets honnorsstipendier från Kultur i Sörmland. Båda började de spela i tidig ålder, Elna redan som fyraåring. Sedan mitten av 50-talet har de spelat ihop och träffades, det gjorde de naturligtvis genom musiken.
- Sidan 4

Stipendiater

Årets honnorsstipendium delas ut gemensamt till makarna Axel och Elna Andersson, båda riksspelmän i Nyköping.

För Axel blir det en försenad födelsedagspresent, eftersom han fyllde 82 år i tisdags. Fiol började han spela när han var sex.

Men om Axel har 76 års fiolspel bakom sig så är inte Elna mycket sämre. Visserligen är hon två år yngre än maken, men så började hon istället spela redan vid fyra års ålder. Men spela vill hon inte riktigt kalla det.

- Jag satt och gnöla med en fiol och knäppte och lärde mig pappas låtar.

Till en början var det dock gitarren som var Elnas instrument.

- Jag var sångerska och spelade gitarr till, berättar Elna, som åkte runt och uppträdde i kyrkor under tolv år.

- Men Axel tog gitarren ifrån mig, säger Elna och bligr på maken. När jag hade träffat honom var det bara fiol som gällde.

- Tog ifrån och tog ifrån... Det vart inte tid till gitarren, konstaterar Axel och så skratrar de båda.

Lärt andra spela

Naturligtvis var det genom musiken de träffades. Det var i mitten av 1950-talet.

- 54 eller 55 eller var det 57, säger Axel tvekan. Jag minns inte riktigt.

Då var Axel redan medlem i Södermanlands spelmansförbund sedan 1932. Och snart hade han lockat Elna att släppa gitarren för fiolen.

Sedan dess har de spelat ihop. Mellan varven har de också lärt andra spela. I stipendiemotiveringen från Kultur i Sörmland kan man läsa, att de får honnorsstipendiet som ett tack för att de "bevarat och vidarebefordrat sina spelmanstraditioner och för allt vad de betytt och betyder för den sörmländska folkmusiken".

Axel har varit lärare på Folkmusikforum, en sammanslutning av Nyköpings spelmän, i många år. Förra året överlät han lärarskapet på andra.

- Men jag är med och spelar lite i alla fall, säger Axel blygsamt.

- Och styr och ställer, skratrar Elna.

De har lärt ut sina föräldrars låtar och försökt bevara de

Elna och Axel Andersson får Kultur i Sörmlands honnorsstipendium om 8 000 kronor att dela på.

sörmländska musiktraditionerna, men de har också skrivit egen musik. Förra året komponerade Axel sin senaste låt, en Nyköpings egen skänklåt.

Under många år bodde de i ett båtsmanstorp utanför Bergshammar, men sedan en tid har sonen hand om huset medan de flyttat till en lägenhet inne i Nyköping.

Ett musikrum har de inrett, förstås. Där hänger sex fioler, två nyckelharpor och två gitarer på väggarna. Fast i lägenhet kan de inte spela så sent på kvällarna.

- Förr började vi spela på kvällarna och sa att vi bara skulle spela ett par låtar. När vi sen tittade på klockan kunde

den vara både två och tre på natten.

Båda är de riksspelmän, Axel sedan 1945 och Elna sedan förra året. Men det är första gången de får stipendium. De är både överraskade och glada över utmärkelsen.

- Att spela folkmusik ger inte mycket pengar. Det är snarare kostsamt, säger Elna.

Nu får de 8 000 kronor att dela på, men de har inte fundrat ut något särskilt att lägga pengarna på.

- Vi kan inte resa längre så vi får väl göra det lite trevligt här hemma, säger Elna. Vi kanske får råd att gå ner på Folkungagården och äta ibland. Det vore trevligt.

KATTIS STREBERG

Stipendiater i länet

Årets arbetsstipendier från Kultur i Sörmland går till Jan Myrdal i Mariefred, Christina och Stellan Wiberg i Eskilstuna, Anna Norberg i Mariefred, Kersti Olin i Stallarholmen och Hans Ring i Katrineholm.

Fem arbetsstipendier på vardera 15 000 kronor delas ut av Kultur i Sörmland i år.

Det mest välkända namnet av de fem är mariefredsbönan Jan Myrdal, författare, journalist och provokatör. I sin motivering talar Kultur i Sörmland om Jan Myrdals vassa penna;

"Inget av det som publiceras är likgiltigt, endera tar man det varmt till sig eller reagerar man starkt emot de framförda texterna."

Konstnärsparet Christina och Stellan Wiberg från Eskilstuna får dela på ett stipendium. "För båda gäller att de inte

gör några eftergifter när det gäller den konstnärliga friheten", kan man läsa i motiveringen.

Mariefredsflöjtisten Anneli Norberg, som just nu studerar på Musikhögskolan i Stockholm, får musikstipendium. I sin motivering skriver Kultur i Sörmland, att Anna Norberg är en av länets största musikaliska begåvningar "som kan gå hur långt som helst, det är hennes utspel, ton och karisma som är någonting alldeles extra".

Stipendium får också naturfotografen Hans Ring från Katrineholm, som medverkat i en mängd böcker och tidskrifter med sina bilder, och Kersti Olin från Stallarholmen. Hon har under de två senaste åren arbetat som "frilans" inom teaterområdet och satt upp pjäsen Onkels visor för barn. I Mariefred har hon regisserat Folk och rövare i Kamomilla stad i somras.